

העבר הרחוק —

כפי שהוא משתקף בציור של צייר אנגלי מלפני 150 שנה. סמוע היתה אז כפר קטן ועלוב, בו בלטו שרידים מהתקופה הרומאית. התושבים התפזרו, כתב הצייר, "כדי להתחמק מהצבא המצרי".

— והערב

מלפני עשרה חודשים, בשעת פעולת העונשין. בתמונה נראים החיילים על רקע העשן המיתמר מן הבתים שפוצצו. התמונה הגדולה מראה את אותו הרחוב כיום — שזכה בפי תושבי סמוע לשם הבלתי-רשמי "רחוב אשכול".

ירדני יכול להיות מספיק נאמן למגמכד. כדי שיעסיקו אותו בראדיו? מדינה שתוכל לפתח את כלכלתה. לא הקימו אף בית-חרושת בצד הזה של הירדן. הכל בצד ההוא. אפילו מיפעל האשלג, שהיה מעסיק מאות פועלים, נהרס.

★ ★ ★

לא ייתכן לשתוק

ברור שמדינה זו לא תוכל לקום מחר. היא תהיה זקוקה להכרה מצד מדינות ערביות אחרות, למשל, "ואללה, ואללה, ואללה!" נשבע אחד מהם, בשבועה המשולשת אשר אין למעלה ממנה, "אני אומר לכם, שביום שהיהודים והערבים יבואו ויאמרו לעבד-אל-נאצר שהסכימו ביניהם ושקמה מדינה פלסטינית — הוא יהיה הראשון שיטכס וישמח!"

וכאן, כמוכח, נשאלה השאלה הגדולה: הי אב ישראל רוצה בפתרון כזה? האם באמת תהיה מוכנה לתת יד להקמתה של מדינה פלסטינית עצמאית, שתבוא יצתה להסכם שלום?

הם היו מעוניינים מאוד לשמוע את הר תשובה. תשובה מוסמכת של ממשלת ישראל, אל, בראש וראשונה. אבל גם תשובות מפי סתם אזרחים ישראלים. הם מעוניינים לדעת, אם רעיון הפדרציה פופולרי בישראל, "אם ישראל מעוניינת באמת בשותפות עם מדינה פלסטינית, אפשר יהיה לפתור את כל הבעיות. זה לא עניין של גבולות. על זה אפשר להסתדר. הבעייה החשובה ביותר תהיה בעיית הפליטים, אבל אם ישראל רוצה באמת בשלום, תוכל לפתור גם את הבעייה הזאת."

שאלתי אותם, איך זה שדחאק הר חברון הוא האזור השקט ביותר עכשיו. אין יריות, אין מקרי-חבלה, אין ניקשים.

הם לא נתנו תשובה ברורה. אבל הם היו תמימי-דעים: תלוי בממשלת ישראל אם השקט הזה יימשך. בראש וראשונה, עליה להבהיר את כוונותיה לטווח הארוך. שתאמר בפירוש אם היא מתכוננת להחזיר את הר שטחים לחוסיין או לא. ואם לא — אם היא מתכוננת לספח את הגדה.

ואם לא זה ולא זה — שתאמר מה יהיה יחסה לרעיון המדינה הפלסטינית.

אבל סתם לשתוק ולתת להם לחשוש מפני האפשרויות החמורות ביותר — זה לא ייתכן. יהיו צרות.

וזה עולל לבוא הרבה יותר מהר מכפי שאפשר לו שוב.

מיבחן בוק שערך צוות העולם הזה בין תלמידי בית-הספר בסמוע גילה שרמתם מקבילה, בערך, לרמת תלמידים במושב עולים בישראל. איברהם עלי מכתה ה' (משמאל) נשאל כמה תושבים יש בישראל, השיב: "פחות מירדן" הוא התקשה בניקבת השמות של כל שלושים-עשרה המדינות הערביות, אך בקי בלוח-הכפל.

אות הזמן הן ההרסות, שעליהן מספספים שני ילדי סמוע. לפני פעולת העונשין עמדה כאן המרפאה של הכפר. עתה נבנתה מרפאה חדשה, הנראית מאחרי ההרסות. בקירבת מקום הוקם גם בית-ספר חדש לבנות, על יסודות המיבנה שפוצץ.

קללות נגד המלך חוסיין, וכמיהה מפורשת להיפטר משלכונו.

עד כדי כך, שמספר פעמים מצאו כמה מהמורים לנכון להזהיר את חבריהם ה"משולהבים: "היזהר, מחר יחזור חוסיין ואתה תשלם ביוקר!"

תיק המצלמות של הצלם, שעמד כל הזמן בצד, ריכז לפתע את סקרנותם החשדנית. הייתי נאלץ לפתוח אותו, כדי להרגיעם ולהוכיח להם שאין שם מכשיר-הקלטה.

"זה כבר לא מפתיע אותי!" הצהיר אחד מהם, "אני כבר טעמתי את טעם הגילדה-שלהם על גביו!"

הם אינם מאמינים כי בכוחן של מדינות ערב לאלין את ישראל לסגת. על כל צניס, לא בעתיד הקרוב.

מה שלמדו על הציונות אומר לזום, כי ישראל היא מדינה קולוניאליסטית, השואפת להתפשט ולבלוע את שכנותיה. האמנם זה מה שיקרה עכשיו? האם ישראל תספח את כל השטחים שכבשה — וחלס? הרי זה מה שהם שומעים כל הזמן מפי גנרלים ו"מדינאים יחורים!"

האם יקחו את אדמותיהם, ויגרשו אותם מבתיהם?

הם אמרו בקול רם שזה לא ייתכן, אבל הם לא נשמעו לגמרי משוכנעים. הם רק לא רצו לחשוב על האפשרות הזאת.

על איוו אפשרות היו רוצים לחשוב?

★ ★ ★ אירביר או פמוץ

רתשובות היו הסגנון ובלתי-הכירות. היה ברור לגמרי, שהם לא נתנו לעצמם תשובה סופית. אבל שתי מילות-קסם חזרו ויצו לכל אורך השיחה:

דאולה פלסטינית — מדינה פלסטינית.

מדינה שבה לא תהיה כת שלטת וזה, שתעדיף את תלמידי אירביר על תלמידי סמוע, למשל. "בשנה שעברה סיימו את בתי-הספר באזור הזה 160 תלמידים, בעיר אירביר (בגדה המזרחית) סיימו 36 תלמידים. שם קיבלו 30 תלמידים סטיפנדיה לבתי-ספר תיכוניים, כאן קיבלו רק ששה."

מדינה שמישרות ממשלתיות יענקו לפי הכשרון, לא לפי המוצא. "הגשתי בקשה להשתתף במיכרו על משרה של קריין ב-שירות השידור. אפילו לא קראו לי לבחינה. שלחו לי מכתב, שהמישרה לא פנוייה. אז אני שואל: רק כשקראו שאני פלסטיני הסתכר להם שהמישרה לא פנוייה? האם רק

• רצועת העור של שוטי-עיוניים.